

Становище

от проф. д-р Николай Георгиев Василев,

Институт по органична химия с Център по фитохимия, БАН

1113 София, ул. Акад. Г. Бончев, бл. 9

относно дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор” в Област на висше образование: 4. Природни науки, математика и информатика Професионално направление: 4.2. Химически науки. Научна специалност „Биоорганична химия, химия на природните и физиологично активни вещества“.

На тема: „Алкалоиден състав на видове от рода *SENECIO*”, предоставен за придобиване на образователната и научна степен „доктор”

Автор: Надежда Стоянова Костова

Научен ръководител: доц. д-р Веселин Христов

Форма на докторантурата: докторант на самостоятелна подготовка в лаборатория „Химия на природните вещества” към ИОХЦФ–БАН

Общо представяне на кандидата и процедурата

Надежда Костова е получила магистърска степен по органична и аналитична химия в СУ „Св. Климент Охридски” през 2002 г. В периода 2002 – 2008 г. е химик в лаборатория „Химия на природните вещества” към ИОХЦФ–БАН, а от 2008 г. е асистент в същата лаборатория.

Представеният ми комплект от материали на електронен носител включва всички необходими за процедурата документи от административен и научен характер. Тези документи са в съответствие с Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на Института по органична химия с Център по фитохимия, БАН.

Темата на дисертацията

Дисертацията представлява изследване на алкалоидния състав на представители от род *Senecio*, разпространени в България, както и установяване на връзки и зависимости между алкалоидния състав и разпределението на видовете според “Flora Europaea”. Сумарно е изследван алкалоидния състав на 13 вида и един подвид от род

Senecio. Идентифицирани са общо 36 пиролизидинови алкалоида, от които 13 са нови за съответните видове, 4 са новооткрити природни съединения, а десацетилдоронин е изолиран и спектрално охарактеризиран за първи път.

За първи път чрез денситометричен анализ е определено количественото съдържание на токсични пиролизидинови алкалоиди в род *Senecio*.

Използван е нов хемотаксономичен подход за сравнително изследване на видове от род *Senecio* въз основа на алкалоидния им състав и чрез въвеждането на два нови показателя, а именно еволюционен фактор и степен на окисление.

В резултат на установения алкалоиден състав е предложено ново хемотаксономично разпределение на видовете от род *Senecio*. Вид *S. nemorensis* и подвид *S. nemorensis* ssp. *fuchsii* са отделени като два отделни вида, а *S. othonnae* е обособен в отделна секция.

В рамките на дисертационния труд се демонстрира значителна по обем експериментална работа и постигнатите резултати съответстват на целите и задачите, които си е поставила асистент Костова. Изолираните съединения са характеризирани с подходящи физични и спектрални методи: ъгъл на специфично въртене, МС (електронна или химична йонизация), ^1H ЯМР, ^{13}C ЯМР, DEPT, HMQC, HMBC и NOESY. В експерименталната част коректно са описани разработените процедури. В дискуссионната част на дисертационния труд коректно са изложени проведените експерименти, направените наблюдения и изведените заключения. Дисертационният труд е построен ясно, логично и е онагледен с подходящи схеми, таблици и фигури.

Като цяло дисертационният труд съдържа оригинални приноси, които могат да се характеризират като новост за науката и разширяване на съществуващите знания. Резултатите от дисертацията са оформени в 4 научни публикации (една в *Nat. Prod. Research* с IF = 1.928 за 2017 (Q2), една в *J. Serb. Chem. Soc.* с IF = 0.797 за 2017 (Q4), една в *Bulg. Chem. Commun.* с IF = 0.242 за 2017(Q4) и глава от книгата *Recent Progress in Medicinal Plants, Volume 17: Phytochemistry and Pharmacology III*) и са намерили широк отзвук в литературата. По първата статия са забелязани 10 цитата, а по втората 12 цитата.

Авторефератът достатъчно пълно и точно отразява най-важните експериментални резултати и научни хипотези от дисертационния труд.

Оценка на личния принос на кандидата

Асистент Надежда Костова успешно премина обучение за работа на ЯМР спектрометър Bruker DRX 250 посредством автоматичното пробоподаващо устройство. Тя затвърди много-добрите ми впечатления на трудолюбив, отговорен и усърден колега. Убеден съм, че резултатите са лично нейно дело. Асистент Костова е извършила значителна по обем експериментална работа, изложила е коректно получените резултати и ги е дискутирала компетентно. Усвоила е съвременни методи за разделяне и анализ на сложни смеси от природен произход. В рамките на дисертационния труд компетентно прилага достъпните физични методи за охарактеризиране на изолираните съединения. Работата по дисертационния труд я характеризира като отлично подготвен млад специалист и изследовател. Следователно образователна цел на докторантурата без съмнение е успешно изпълнена.

Заклучение

Дисертационният труд на Надежда Стоянова Костова съдържа оригинални резултати от които коректно са изведени приносите по отношение на алкалоидния състав на представителите от рода *SENECIO*”, тяхната идентификация, количественото определяне на токсичните пиролизидинови алкалоиди и прилагането на нов хемотаксономичен подход. Дисертационния труд отговаря и надхвърля изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на Института по органична химия с Център по фитохимия, БАН.

Поради това, убедено давам положителна оценка на представения дисертационен труд и предлагам на почитаемото научно жури да присъди на ас. Надежда Стоянова Костова образователната и научна степен „доктор“.

София, 31.01.2019 г.

Подпис:

/проф. д-р Н. Василев/